

Rapport nr. 9/97

Botanisk undersøkelse av 8 kulturlandskap i Hedmark

av Anders Often

NB: Deler av dette dokumentet er skannet og OCR-behandlet.
På de aktuelle sidene er det bildet av teksten som er korrekt, ikke
den kopierbare teksten.

FYLKESMANNEN I HEDMARK

HEDMARK FYLKESHUS - 2300 HAMAR
TELEFON 62 54 40 00 - TELEX 21 623 - TELEFAX 62 54 45 57

Rapport

Tittel: Botanisk undersøkelse av 8 kulturlandskap i Hedmark	Rapport nr.: 9/97
	Dato: 13.05.97

Forfatter(e): Anders Often	Antall sider: 17
Prosjektansvarlig: Jon Bekken	ISSN-nr: ISSN 0802-7013
Finansiering: Fylkesmannen i Hedmark, miljøvernnavd.	ISBN-nr: ISBN 82-7555-074-2

Sammendrag:

Karplantefloraen på åtte verdifulle kulturlandskaps-lokaliteter i Hedmark er undersøkt. Kvåhå og Abborhøgden, to gamle finnetorp på Varaldskogen, har relativt artsrik, svakt sørlig, lite næringskrevende flora. Noe eget "finne-element" ble ikke funnet på plassene. På Skåre, Kongsvinger, er det et stort, ekstensivt, artsrikt storfebeite. Her er det bl.a. fine søyleeinerbakker og beitet leirstrand. Fire punktlokaliteter i Stange er undersøkt. På Nøttestad søndre er det to små gårdsdammer med middels rik sumpflora. Det store ekstensive storfebeitet på Ottestad nordre er variert, og rommer mange regionalt uvanlige arter. På grunn av forholdsvis hard overgjødning har mange av disse i dag svært små restpopulasjoner. Langs Mjøsa, rett ned for Sveen, er et lite, men fint gammelt strandbeite. Svartnes på Tangen er et særs idyllisk småbruk med artsrik, varmekjær flora på næringsrike grunnfjellsbergarter. Livollen, Trysil, har en svært mangfoldig hårsveve-flora, bortimot av nasjonal interesse. Det er artsliste fra alle lokaliteter untatt gårdsdammene på Nøttestad søndre.

4 emneord:

Kulturlandskap, kulturmark, karplanteflora, Hedmark

Referanse:

Often, Anders (1997): Botanisk undersøkelse av 8 kulturlandskap i Hedmark. Fylkesmannen i Hedmark, miljøvernnavd. Rapp. 9/97. 17 s.

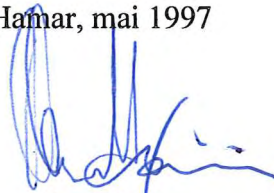
FORORD

Miljøverndepartementet satte høsten 1991 ned et utvalg med ansvar for en nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap. Bakgrunnen for prosjektet var at forvaltningen av jordbrukets kulturlandskap har fått økt betydning som følge av de store endringene i driftsformer i landbruket, kanaliseringspolitikken og krav til rasjonalisering og effektivitet. Også landbruket som produsent av miljøgoder har aktualisert forvaltningen av kulturlandskapet.

Målet for prosjektet «Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap» er å samordne og utvikle en forvaltning av jordbrukets kulturlandskap, der biologisk mangfold, kulturminner og opplevelseskriterier sikres. I 1994 ble det utarbeidet en rapport om registreringen av utvalgte kulturlandskap i Hedmark. Rapporten avdekket et behov for å øke kunnskapen om de botaniske forholdene i en del av de prioriterte kulturlandskapsområdene.

Denne rapporten omhandler resultatet av en botanisk undersøkelse av 8 verdifulle kulturlandskapslokaliteter i Hedmark. Arbeidet er utført av cand. scient. Anders Often. Utgiftene til undersøkelsen er dekket gjennom en bevilgning fra Direktoratet for naturforvaltning over statsbudsjettets kap. 1427 post 11.6.

Hamar, mai 1997

Olav Høiås
fylkesmiljøvernssjef

INNLEDNING

I forbindelse med registrering av nasjonalt verdifulle kulturlandskap (Østebrøt 1994), fikk Hedmark fylke også tildelt noe midler for 1995-96. For videre undersøkelse ble det valgt ut lokaliteter som var vurdert som svært verdifulle av Løseth (1994), men hvor det var mangelfull botanisk dokumentasjon, ialt fire enkeltlokaliteter og et større område. Feltarbeidet ble utført somrene 1995-96. Belegg er levert Botanisk museum, Oslo. Alle kartkoordinater er i datum ED50. Nomenklaturen følger Lid & Lid (1994). Tore Berg og Johan Kielland-Lund takkes for feltassistanse; Tor Nordhagen, Miljøvern avdelingen Fylkesmannen i Hedmark, for lån av båt, og opplysninger om Mjøsas oppdemninger; Jon Bekken for prosjektstyring.

INNHOLD

To finnetorp på Varaldskogen, Kongsvinger kommune	2
1. Kvåhå (=Sørli).....	2
2. Abborhøgden.....	5
3. Skåre, storfebeite, Kongsvinger kommune	7
Stange kommune.....	9
4. Nøttestad søndre, brann- og vanningsdam	9
5. Ottestad nordre, gårdstun, heste- og storfebeite.....	9
6. Sveen, strandbeite langs Mjøsa	12
7. Svartnes, artsrik og varmekjær kulturmarksflora	14
8. Livollen, Trysil kommune	15
Litteratur	17

To finnetorp på Varaldskogen, Kongsvinger kommune

Ifølge Lillevold (1977) kom de første finnene til Varaldskogen ca 1645. Lyngroth (1990) har ut fra ulike kilder laget en oversikt over når de eldste finnetorpa og husmannsplassene på Varaldskogen ble ryddet (tab. 1). Både Kvåhå og Abborhøyden er gamle, om enn ikke blant de aller eldste.

Tabell 1. De eldste finnetorpa på Varaldskogen. Fra Lyngroth (1990).

Varaldskogen nordre	ca 1657
Lindaho	ca 1700
Viker	ca 1700
Abrahamstorpet	ca 1700
Østerby (=Autiokäki)	ca 1700
Varaldskogen søndre	1704
Aronstorpet søndre først på 1700-tallet	
Kvåhå (=Sørli)	1700-1750
Aronstorpet nordre	antagelig 1740
Ratikken	1742
Mellomgården Varaldskog (=Varaldskogplassen)	før 1747
Kaski	ca 1750
Svartberget nordre	usikkert, men før 1789
Svartberget søndre (=Vestli)	usikkert, men før 1789
Abborhøyden	1790
Larbekken	omkring 1793
Otertjernet (=Kjernsli)	før 1826
Fløtberget, mellom	1834
Fløtberget, nordre	rett etter 1834
Fløtberget, søndre	rett etter 1834
Lebiko	før 1800

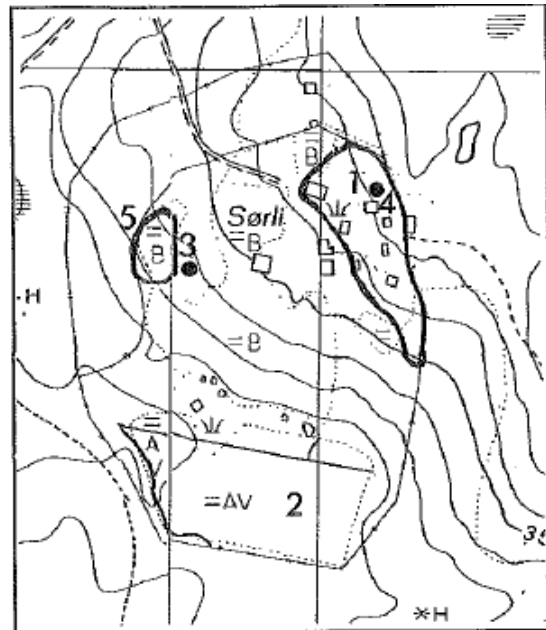
Jeg har ikke funnet noen litteratur om floraen på finnetorp i Hedmark eller Värmland. For å få et vurderingsgrunnlag ble en del andre, ikke prioriterte lokaliteter også undersøkt: Otertjernet: UG 594,726; Ratikken: UG 595,719; Karterudsetra: UG 586 639; Østerby: UG 624 704; Lebiko: UG 620 712; Aronstorpet øvre og nedre: UG 578-579,768-790. Disse lokalitetene beskrives ikke i denne rapporten.

1. Kvåhå (=Sørli)

Besøk. 08.08.1995 (AO & Tore Berg); 20.07.1996 (AO & Tore Berg); totalt ca 8 timer.

Kartfesting. UG 595-597 720-723; 340-360 m o. h.; kartblad Austmarka 2115 III.

Litteratur. Løseth (1994, s. 50).

Figur 1. Kvåhå, utsnitt fra økonomisk kartverk 1: 5000. 1. Områder med særlig artsrik vegetasjon. 2. Gammel fukteng. 3. Liten forekomst av smalkjempe. 4. Bakkesøte. 5. Omtrentlig plassering av to små åkre.

Beskrivelse. Kvåhå ligger på Varaldskogen, 2 km nordøst for nordenden av Varaldsjøen. Torpet eies i dag av Statskog. Ved besøket i 1995 hadde Odd Holte, Varaldskogen, nettopp slått vollen. Han kunne fortelle: "Den gamle forpakteren på Kvåhå døde i 1994. Siste eier døde for ca 10 år siden. Lauritz Sørli (ca 75 år; bor ved nordenden av Varaldsjøen) er vokst opp på Kvåhå. Han vet mye om kulturhistorien til stedet". Kvåhå ligger høyt og fritt og sørvendt. Berggrunnen er gneis (Skålvoll 1985). Det meste av innmarka er kunsteng dominert av sølvbunke, engrapp, engsvingel, engtimotei og noe ballblom; mange flekker med interessant kulturmarkvegetasjon fins i kantene rundt hovedenga.

(1) De botanisk sett klart mest artsrike områdene er nordøstre del av vollen - tørrbakker, små naturengfragment og knauser rundt husene og langs øvre, østre del av hovedenga (fig. 1, nr. 1). Her vokser de fleste interessante, kulturbetingede artene, bl.a. bakkesøte, vår- og bakkeveronika og tre hårsvevetaksa (tab. 2a).

(2) Fukteng (fig. 1, nr. 2). På nedsiden av vollen er tre smale (10-15 m brede) teiger med artsfattig fukteng. De to nærmeste er totalt dominert av hybridene mellom skog- og vassrørkvein; på den bortre er det i tillegg mye broddtelg, slåttestarr og trådsiv. Teigene er

omgitt av dunbjørk og gråselje. Mellom hovedvollen og de tre smale teigene er noe forholdsvis artsrik fukteng, med bl.a. enghumleblom, ballblom, åkersvinerot og flekkmarihånd.

(3) Gjengrodde åkre (fig. 1 nr. 5). Rett inn i skogen vest for vollen ligger to små gjen-grodde åkre. Her er en triviell ugrasflora bortsett fra ett individ åkerreddik, noe dag og natt og norsk mure.

(4) Mellom hovedenga og de to åkrene er noe løvengpreget bjørkeskog. Her er et frodig urtesjikt. I nedkanten mot kunstenga vokser noe smalkjempe (fig. 1 nr. 3)

(5) Hage rundt våningshuset og på bakken bort mot uthusene. I tillegg til artene i tab. 2b fins noe åkersvinerot (innplantet fra fuktenga?), og helt nylig er det plantet *Potentilla fruticosa*, *Viola cornuta*, *Hermerocallis* sp. og *Rosa* 'Peace' i bedet rundt våningshuset. Krossved og rogn vokser også på tunet, og synes være hegned om som hageplanter.

Vi fant ialt 155 taksa på innmarka på Kvåhå, innbefattet fuktengene og de gamle åkrene (tab. 2c); det skal i tillegg være funnet brudespore og solblom på Kvåhå (pers. medd. Arild Endal). Vi fant ingen utpregede kalkplanter, fjellplanter (med unntak av harerug) eller kulturbetinga arter som kunne peke mot et eget "finne-element". Søyleeiner, smalkjempe, vårveronika og åkersvinerot har en klart sørlig utbredelse i Hedmark (ikke funnet nord for Solør).

Tabell 2. A. Interessante arkeofyter. B. Hageplanter. C. Total artsliste for innmarka på Kvåhå. Taksa som er belagt ved Botanisk museum, Oslo, er merket med *.

A. De mest interessante arkeofytene

Gentianella campestris ssp. *campestris* * (bakkese). I 1996 flere steder på kortvokst tørrbakke øst for våningshuset, langs stien rett opp for fjøset (ikke sett i 1995).

Fallopia convolvulus * (åkerslirekne). Få individ på tørre, lavdominerte små knauser på tørrbakke rett bak våningshuset.

Hieracium cf. *diffusatum* * Få individ på tørrbakken bak våningshuset.

Hieracium glomeratum * Spredt i kantene av vollen, mest på tørrbakken i nordøstre hjørne.

Hieracium pilosella * Spredt i kantene av vollen, mest på tørrbakken i nordøstre hjørne.

Juniperus communis var. *suecica* (søyleeiner). To, ca 1,5 m høye individ øst for våningshuset.

Plantago lanceolata * (smalkjempe). Én forekomst (ca 5 m²) i kanten av hovedenga ca 80 m vest for løa som står midt på hovedenga.

Sedum acre * (bitter bergknapp). Spredt på steinete tørrbakke rundt uthusene i nordøstre hjørne av vollen.

Stachys palustris * (åkersvinerot). På fukteng i nedkant av vollen.

Veronica arvensis * (bakkeveronika). Spredt på steinete tørrbakke på østsiden av fjøset.

Veronica verna * (vårveronika). Noen få individ på steinete tørrbakke på østsiden av fjøset.

B. Hageplanter

Acer platanoides (spisslønn). Noen store trær pluss selvsådde småbusker og frøplanter.

Aquilegia vulgaris (akeleie)

Larix europaea * (europeisk lerk). 2 store trær bak fjøset.

Lilium bulbiferum (brannlilje). Uten bulbiller. Noe naturalisert rundt våningshuset.

Lupinus polyphyllus (Lupin). Tildels naturalisert langs vegen, i overkant av enga, rett vest for tunet.

Phlox paniculata (høstfloks)

Rheum paphonticum (rabarbra)

Ribes rubrum (rips)

Ribes nigrum (solbær)

Ribes uva-crispa (stikkelsbær)

Syringa vulgaris (syrin)

C. Total artsliste for innmarka; 155 taksa

Acer platanoides * (Spisslønn)

Achillea millefolium (Ryllik)

Achillea ptarmica * (Nyseryllik)

Agrostis capillaris * (Engkvein)

Agrostis vinealis (Bergkvein)

Ajuga pyramidalis (Jonsokkoll)

Alchemilla filicaulis * (Grannmarikåpe)

Alchemilla glaucescens * (Fløyelsmarikåpe)

Alchemilla monticola * (Beitemarikåpe)

Alchemilla subcrenata * (Engmarikåpe)

Alnus incana subsp. *incana* * (Vanlig gråor)

Anemone nemorosa (Kvitveis)

Angelica sylvestris (Sløke)

Antennaria dioica (Kattefot)

Anthoxanthum odoratum subsp. *odoratum* * (Vanlig gulaks)

Anthriscus sylvestris (Hundekjeks)

Athyrium filix-femina (Skogburkne)

Betula pubescens subsp. *pubescens* (Dunbjørk)

Bistorta vivipara * (Harerug)

Calamagrostis arundinacea (Snerprørkvein)

Calamagrostis purpurea * (Skogrørkvein)

Calluna vulgaris (Røsslyng)

Caltha palustris subsp. *palustris* (Vanlig soleihov)

Campanula rotundifolia (Blåklokke)

Capsella bursa-pastoris (Gjetertaske)

Carex echinata (Stjemestarr)

Carex nigra subsp. *juncella* (Stolpestarr)

Carex nigra subsp. *nigra* (Slåttestarr)

Carex ovalis * (Harestarr)

Carex pallescens (Blekstarr)

Carex panicea (Komstarr)

Carex pilulifera (Bråtestarr)

Carum carvi (Karve)

Cerastium fontanum subsp. *vulgare* (Vanlig arve)

Cirsium palustre (Myrtistel)

Convallaria majalis (Liljekonvall)

Crepis tectorum (Takhaukeskjegg)

Dactylorhiza fuchsii (Skogmarihand)
 Dactylorhiza maculata (Flekkmarihand)
 Deschampsia cespitosa subsp. cespitosa (Sølvbunke)
 Deschampsia flexuosa (Smyle)
 Dianthus deltoides * (Engnellik)
 Dryopteris carthusiana * (Broddtelg)
 Dryopteris expansa (Sauetelg)
 Dryopteris filix-mas (Ormetelg)
 Elymus repens * (Kveke)
 Epilobium palustre * (Myrmjølke)
 Epilobium watsonii * (Amerikamjølke)
 Equisetum sylvaticum (Skogsnelle)
 Euphrasia stricta var. stricta * (Kjerteløyentrøst)
 Fallopia convolvulus * (Vindelsiirekne)
 Festuca ovina subsp. ovina (Saugsvingel)
 Festuca pratensis (Engsvingel)
 Festuca rubra subsp. rubra (Rødsvingel)
 Fragaria vesca (Markjordbær)
 Galeopsis bifida * (Vrangdå)
 Galeopsis tetrahit (Kvassdå)
 Galium album (Stormaure)
 Galium uliginosum (Sumpmaure)
 Gentianella campestris ssp. campestris * (Bakkesøte)
 Geranium sylvaticum (Skogstorkenebb)
 Geum rivale (Enghumleblom)
 Gymnocarpium dryopteris (Fugletelg)
 Hieracium cf. diffusatum *
 Hieracium glomeratum *
 Hieracium lactusella
 Hieracium pilosella * (Hårsveve)
 Hieracium Seksjon Caesia (Blåsvëve)
 Hieracium Seksjon Rigida (Stivsvever)
 Hieracium Seksjon Vulgata (Beitesveve)
 Hypericum maculatum (Firkantperikum)
 Hypochaeris maculata * (Flekkgrisøre)
 Juncus alpinoarticulatus * (Skogsiv)
 Juncus articulatus * (Ryllsiv)
 Juncus bufonius subsp. bufonius * (Paddesiv)
 Juncus filiformis (Trådsiv)
 Juniperus communis subsp. communis (Vanlig einer)
 Juniperus communis var. suecica (Søyleeiner)
 Knautia arvensis (Rødknapp)
 Lathyrus linifolius (Knollerteknapp)
 Lathyrus pratensis (Gulflatbelg)
 Leontodon autumnalis subsp. autumnalis (Vanlig følblom)
 Leucanthemum vulgare (Prestekrave)
 Lilium bulbiferum (Brannilje)
 Lotus corniculatus * (Tirlunge)
 Lupinus polyphyllus (Hagelupin)
 Luzula multiflora subsp. frigida (Seterfryt)
 Luzula multiflora subsp. multiflora (Engfryt)
 Maianthemum bifolium (Maiblom)
 Matricaria perforata (Ugrasbalderbrå)
 Melampyrum pratense (Stormarimjelle)
 Melampyrum sylvaticum (Småmarimjelle)
 Melica nutans (Hengeaks)
 Molinia caerulea * (Blåtopp)
 Myosotis arvensis (Åkerforglemmegei)
 Nardus stricta (Finnskjegg)
 Omalotheca sylvatica * (Skoggråurt)
 Oxalis acetosella (Gaukesyre)
 Phegopteris connectilis (Hengeving)
 Phleum pratense subsp. pratense (Timotei)
 Picea abies (Gran)
 Pinus sylvestris (Furu)
 Plantago lanceolata * (Smalkjemp)
 Plantago major subsp. major (Vanlig groblad)
 Poa pratensis subsp. alpigena * (Seterrapp)
 Poa pratensis subsp. pratensis (Engrapp)
 Poa pratensis subsp. subcaerulea * (Smårapp)
 Populus tremula (Osp)
 Potentilla erecta (Tepperot)
 Potentilla norvegica * (Norsk mure)
 Prunella vulgaris (Blåkoll)

Pteridium aquilinum (Einstape)
 Ranunculus acris subsp. acris (Vanlig engsoleie)
 Ranunculus repens (Krypsoleie)
 Raphanus raphanistrum * (Åkerreddik)
 Rhinanthus minor subsp. minor * (Småengkall)
 Rosa majalis (Kanelrose)
 Rubus idaeus (Bringebær)
 Rubus saxatilis (Teiebær)
 Rumex acetosa subsp. acetosa (Vanlig engsyre)
 Rumex acetosella subsp. acetosella (Småsyre)
 Rumex longifolius (Høymole)
 Salix aurita * (Ørevier)
 Salix caprea subsp. caprea (Vanlig selje)
 Salix cinerea * (Gråselje)
 Salix myrsinifolia subsp. myrsinifolia * (Svartvier)
 Salix pentandra (Istervier)
 Sedum acre * (Bitterbergknapp)
 Silene dioica (Rød jonsokblom)
 Silene vulgaris * (Engsmelle)
 Solidago virgaurea (Gullris)
 Sorbus aucuparia subsp. aucuparia (Vanlig rogn)
 Stachys palustris * (Åkersvinerot)
 Stellaria graminea (Grassstjerneblom)
 Stellaria media (Vassarve)
 Taraxacum Seksjon Ruderalia (Ugrasløvetann)
 Thlaspi caerulescens subsp. caerulescens * (Vårpengeurt)
 Trientalis europaea (Skogstjerne)
 Trifolium pratense (Rødkløver)
 Trifolium repens (Kvitkløver)
 Trollius europaeus (Ballblom)
 Urtica dioica subsp. dioica (Stomesle)
 Vaccinium myrtillus (Blåbær)
 Vaccinium uliginosum subsp. uliginosum (Vanlig blokkebær)
 Vaccinium vitis-idaea (Tytebær)
 Veronica arvensis * (Bakkeveronika)
 Veronica chamaedrys (Tveskjeggveronika)
 Veronica officinalis (Legeveronika)
 Veronica verna * (Vårveronika)
 Viburnum opulus (Korsved)
 Vicia cracca (Fuglevikke)
 Vicia sepium (Gjerdevikke)
 Viola canina subsp. canina * (Engfiol)
 Viola palustris * (Myrfiol)
 Viola riviniana (Skogfiol)
 Viola tricolor (Stemorsblom)

Vurdering. Kvåhå og Abborhøgden synes å være de botanisk sett mest verdifulle finnetorpene på Varaldskogen - og med Kvåhå som det rikeste.

Ingen av plassene på Varaldskogen har utpreget kalkrik jord, så svært næringskrevende arter har vi ikke funnet noen steder. Heller ikke arkeofyter eller hageplanter som er unike for finnetorpene.

På Kvåhå har det vært drift i ca 250 år, og kulturmarka er stort sett lite gjengrodd, noe som tilsammen kan forklare den forholdsvis rike kulturmarksfloraen. Selv om hovedenga er ganske triviell er det i kantsonene mange fragmenter av artsrik, gammel tørrbakke og natureng. For å bevare disse på lang sikt er det nødvendig med tradisjonell skjøtsel - dvs. slått i midten- til slutten av juli (viktig at graset fjernes); ingen gjødsling. På noe sikt vil også hovedenga med slik skjøtsel kunne bli en artsrik og fargerik blomstereng.

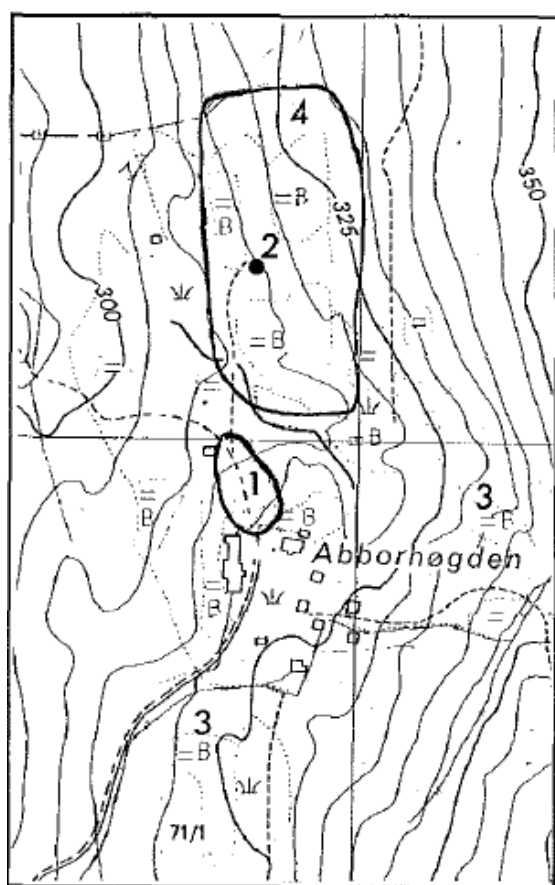
Det burde ligge godt tilrette på Kvåhå for både å bevare de tradisjonelle husene og de tradisjonelle markslagene. Hovedenga lar seg slå med traktor, og de botanisk sett viktige kantonene, som i alle fall delvis er for steinete for maskinell slått, er ikke større enn at det skulle være en overkommelig jobb å skjøtte dem, enten hvert år eller annet hvert år.

2. Abborhøgden

Besøk. 08.08.1995 (AO & Tore Berg); ca 4 timer.

Kartfesting. UG 592-594 747-753; 300-330 m o. h.; Austmarka 2115 III.

Litteratur. Løseth (1994, s. 50).

Figur 2. Abborhøgden, utsnitt fra økonomisk kartverk. Målestokk 1: 5000. 1. Område med delvis artsrik engvegetasjon. 2. forekomst av blåvier. 3. Ikke undersøkte gamle slåtteteiger. 4. Området med de gamle slåtteteigene nord for tunet.

Beskrivelse. Abborhøgden ligger på Varaldskogen, oppe i den vestvendte lia ca midt mellom Varaldsjøen og søndre Øyersjøen. I følge geologisk kart (Skålvoll 1985) er berggrunnen granittisk gneis, men sannsynligvis er det en flekk med gabbro akkurat der

gården ligger. I den bratte lia rett ned for tunet er det frodig lågurtskog med bl.a. blåveis og skogsalat - typiske indikatorarter for flekker med næringsrik, eruptiv berggrunn (gabbro) innenfor Solørs grunnfjellsområdet.

På Abborhøgden bodde det en storfamilie med flere husholdninger. Hovedhuset og den største driftsbygningen er staselige byggverk, men de er nå i sterkt forfall. Tunet ble fraflyttet for en del år siden.

Foruten ganske store engarealer rundt husene er det flere avlange slåtteteiger rett nord for tunet. De strekker seg ca 500 m nordover. Engene vises ikke ved første øyekast da de er omgitt av skog, og adskilt seg i mellom med småskog og bekkedrag. Den gamle innmarka er i ganske sterk gjengroing. Engstykker øst og sør for tunet er ikke undersøkt (fig. 2 nr. 3).

Engene er middels frodige. De varierer i fuktighet fra mjødukt-ballblomeng til noen flekker med tørre bakker med bl.a. hårsveve og rødknapp. Det meste av arealet er frisk gras-mark. Harerug er en vanlig art, vi fant noen kloner med solblom og litt blåvier og smal-kjempe. Det skal være funnet bakkesøte på Abborhøgden (pers. medd. Arild Endal).

Tunet er ganske knause. Her vokste noen kulturbetingede tørrbakke-, tørrberg- og ugrasarter som vi ikke fant på engene; bl.a. bitter bergknapp, sølvure, norsk ure, dag og natt, åkergråurt, burot og bakkestjerne. Ved det største våningshuset er det rester etter en ganske fin hage (tab. 3b).

Vi fant i alt ca 130 taksa på Abborhøgden (tab. 3c). Generelt kan floraen sies å være middels artsrik, med et lite forbehold om at vi dessverre brukte noe kort tid her. Blåveisforekomstene i lia opp til gården bar bud om flere floristiske godbiter enn hva vi fant. Smalkjempe har en klar sørlig utbredelse i regionen. Blåvier er en nordboreal art som sannsynligvis har fått utvidet sitt areal sørover med kulturen. Solblom er en interessant kulturbetinget art på sterk retur.

Tabell 3. A. Interessante arkeofyter. B. Hageplanter. C. Total artsliste for innmarka på Abborhøgden. Taksa som er belagt ved Botanisk museum, Oslo, er merket med *.

A. De mest interessante arkeofytene

Arnica montana * (solblom). Flere små forekomster. I bakken rett nord for det største våningshuset; spredt på engstykkene lengre nord.

Artemisia vulgaris * (burot). Noen få individ nær det største våningshuset (burot er sjelden i skogsbygdene i Hedmark).

Plantago lanceolata * (smalkjempe). Én liten forekomst.
Salix starkeana * (blåvier). Noen få busker i kanten av en slåtteteig, ca 200 m nord for tunet.
Sedum acre (bitter bergknapp). Spredt på små berg på tunet.

B. Hageplanter

Aesculus hippocastanum (hestekastanje). To små trær.
Humulus lupulus (humle)
Larix decidua * (europalerk)
Malus x domestica 'Transperante Blanc' ("Glasseple")
Ribes nigrum (solbær)
Ribes rubrum (rips)
Ribes uva-crispa (stikkelsbær)
Rosa 'Hurdalsrose'
Symphoricarpos albus (snøbær)

C. Total artsliste: 127 taksa.

Achillea millefolium (Ryllik)
Achillea ptarmica (Nyseryllik)
Actaea spicata (Trollbær)
Agrostis capillaris (Engkvein)
Alchemilla glaucescens * (Fløyelsmarkåpe)
Alchemilla monticola (Beitemarkåpe)
Alnus incana subsp. *incana* (Vanlig gråor)
Anemone nemorosa (Kvitveis)
Angelica sylvestris (Sløke)
Antennaria dioica (Kattefot)
Anthoxanthum odoratum subsp. *odoratum* (Vanlig gulaks)
Anthriscus sylvestris (Hundekjeks)
Arnica montana * (Solblom)
Artemisia vulgaris * (Burot)
Athyrium filix-femina (Skogburkne)
Betula pendula var. *pendula* (Hengebjørk)
Betula pubescens subsp. *pubescens* (Dunbjørk)
Bistorta vivipara (Harerug)
Calamagrostis arundinacea (Snerprørkvein)
Calamagrostis purpurea * (Skogørkvein)
Calluna vulgaris (Røsslyng)
Caltha palustris subsp. *palustris* (Vanlig soleihov)
Campanula rotundifolia (Blåklokke)
Capsella bursa-pastoris (Gjetertaske)
Carex brunnescens var. *vitalis* * ("Sumpseterstarr")
Carex echinata (Stjernestarr)
Carex flava (Gulstarr)
Carex nigra subsp. *nigra* (Slåttestarr)
Carex ovalis (Harestarr)
Carex panicea (Kornstarr)
Carex rostrata (Flaskestarr)
Cirsium helenioides (Kvitbladtistel)
Corallorhiza trifida (Korallrot)
Deschampsia cespitosa subsp. *cespitosa* (Sølvbunke)
Deschampsia flexuosa (Smyle)
Dryopteris carthusiana (Broddelelg)
Dryopteris expansa (Sauetelg)
Dryopteris filix-mas (Ormetelg)
Elymus repens (Kveke)
Epilobium angustifolium (Geiterams)
Epilobium collinum * (Bergmjølke)
Equisetum sylvaticum (Skogsnelle)
Erigeron acer subsp. *acer* * (Bakkestjerne)
Euphrasia stricta var. *stricta* * (Kjerteløyentrøst)
Festuca ovina subsp. *ovina* (Savesvingel)
Festuca pratensis * (Engsvingel)
Filaginella uliginosa (Åkergråurt)
Filipendula ulmaria (Mjødurt)
Fragaria vesca (Markjordbær)
Galeopsis bifida (Vrangdå)
Galium album (Stormaure)
Galium palustre subsp. *palustre* (Liten myrmaure)

Galium uliginosum (Sumpmaure)
Geranium sylvaticum (Skogstorkenebb)
Geum rivale (Enghumleblom)
Hieracium glomeratum
Hieracium pilosella (Hårsveve)
Hypericum maculatum (Firkantperikum)
Juncus bufonius subsp. *bufonius* (Paddesiv)
Juncus filiformis (Trådsiv)
Juniperus communis subsp. *communis* (Vanlig eier)
Knautia arvensis (Rødknapp)
Lathyrus linifolius (Knollerteknapp)
Lathyrus pratensis (Gulflatbelg)
Leontodon autumnalis subsp. *autumnalis* ("vanlig følblom")
Leucanthemum vulgare (Prestekrave)
Linaria vulgaris (Torskemunn)
Lotus corniculatus (Tiriltunge)
Luzula multiflora subsp. *frigida* (Seterfrytle)
Luzula pilosa (Hårfrytle)
Melampyrum pratense (Stormarimjelle)
Melampyrum sylvaticum (Småmarimjelle)
Melica nutans (Hengeaks)
Mycelis muralis (Skogsalat)
Myosotis arvensis * (Åkerforglemmegei)
Phegopteris connectilis (Hengeving)
Phleum alpinum * (Fjelltimotei)
Phleum pratense subsp. *pratense* (Timotei)
Picea abies (Gran)
Pinus sylvestris (Furu)
Plantago lanceolata (Smalkjempe)
Poa annua (Tunrapp)
Poa pratensis subsp. *pratensis* (Engrapp)
Potentilla argentea subsp. *argentea* * (Vanlig sølvmore)
Potentilla erecta (Tepperot)
Potentilla norvegica * (Norsk more)
Potentilla palustris (Myrhatt)
Prunella vulgaris (Blåkoll)
Prunus padus subsp. *padus* (Vanlig hegg)
Ranunculus acris subsp. *acris* (Vanlig engsoleie)
Ranunculus repens (Krypsoleie)
Rosa majalis (Kanelrose)
Rubus idaeus (Bringebær)
Rubus saxatilis (Teiebær)
Rumex acetosa subsp. *acetosa* (Vanlig engsyre)
Rumex acetosella subsp. *acetosella* (Småsyre)
Salix aurita (Ørevier)
Salix caprea subsp. *caprea* (Vanlig selje)
Salix cinerea * (Gråselje)
Salix glauca subsp. *glauca* * (Sølvvier)
Salix myrsinifolia subsp. *myrsinifolia* (Svartvier)
Salix pentandra (Istervier)
Salix starkeana (Blåvier)
Sedum acre (Bitterbergknapp)
Solidago virgaurea (Gullris)
Sorbus aucuparia subsp. *aucuparia* * (Vanlig rogn)
Stellaria graminea (Grassstjerneblom)
Stellaria media (Vassarve)
Taraxacum Seksjon *Ruderalia* (Ugrasløvetann)
Thlaspi caerulescens subsp. *caerulescens* * (Vårpengeurt)
Trifolium pratense (Rødkløver)
Trifolium repens (Kvitkløver)
Trollius europaeus (Ballblom)
Urtica dioica subsp. *dioica* (Stomesle)
Vaccinium myrtillus (Blåbær)
Vaccinium uliginosum subsp. *uliginosum* (Vanlig blokkebær)
Vaccinium vitis-idaea (Tyttebær)
Veronica arvensis * (Bakkeveronika)
Veronica chamaedrys (Tveskjeggveronika)
Veronica serpyllifolia subsp. *serpyllifolia* * (Snauveronika)
Viburnum opulus (Korsved)
Vicia cracca (Fuglevikke)
Vicia sepium (Gjerdevikke)
Viola canina subsp. *canina* (Engfiol)
Viola palustris (Myrfiol)
Viola riviniana (Skogfiol)

Vurdering. (se også "Vurdering" for Kvåhå) Botanisk sett er Abborhøgden noe fattigere enn Kvåhå. Engstykken i skogen nordover fra tunet vil i løpet av få år gro igjen uten skjøtsel. På den knausete og ganske bratte innmarka, som utgjør det store fellestunet, vil nok brorparten av kulturmarksartene holde stand en god del år fremover, selv uten skjøtsel. Men fins det ressurser til å ta vare på bygningsmassen, bør også deler av den gamle kulturmarka i løpet av få år hevdes slik at artene betinget av lang tids hevd ikke forsvinner.

3. Skåre, storfebeite, Kongsvinger kommune

Besøk. 05.09.1994; 14.06.1995; 16.8.1995; 19.07.1996; totalt ca 8 timer.

Kartfesting. UG 396-400 876-888; 150-210 m o.h.; kartblad Brandval 2015 I.

Litteratur. Løseth (1994, s. 52).

Beskrivelse. Det undersøkte området er et stort, ekstensivt storfebeite nord for tunet på Skåre, på østsiden av Nugguren. Beitemarka ligger på begge sider av fylkesvegen, nedenfor Skåre-berget og opp fra Nugguren. Det strekker seg ca 1 km nordover fra fjøset på Skåre. Berg-grunnen er utfattig granitt (Sverdrup 1986), men gunstig VSV-vendt eksposisjon, topo-grafisk variasjon, lang kontinuitet i beitebruk (pers. medd. Eva Skåre) og moderat beitetrykk har gjort at området har en regionalt sett interessant og artsrik flora (tab. 4b). Størst floristisk interesse har et element av sørlige, ikke næringskrevende arter som her er nær sin nordgrense i Østerdalen (tab. 4a). Det som særmerker området, og som gjør at det peker seg ut på lang avstand, er søyleeiner på beitemarka nærmest tunet. Store deler av området er et hardt gjødslet kulturbeite uten botanisk interesse.

(1) Søyleeinerbakke rett nord for tunet. Dette er en tørr, knausete og sørvestvendt beitemark, spredt tresatt med søyleeiner. Mot nord er en lysåpen, hengebjørk-beiteskog. Det er mye granittberg i dagen, og noen spredte kampesteiner.

Botanisk sett er, foruten søyleeiner, de mest interessante artene et element av konkurranse-svake, ikke kalkkrevende, kulturbetingede og

svakt varmekjære knaus- og tørrbakkearter - arter som har få lokaliteter i Østerdalen (tab. 4a). Av litt mere vanlige knausarter fins bl.a. smørbukk, sølvmore og hårsveve.

(2) Avlang beitemark på oversiden av fylkesvegen, fra ca 500 m nord for fjøset på Skåre. Nærmest fylkesvegen er åpen beitemark, kun med spredte busker, bl.a. noen store kjerr av krossved. Ovenfor, avgrenset av et steingjerde, er lysåpen beiteskog. Alt i alt er dette det mest artsrike området på Skåre. Her fins noen knauser med artene som er typiske for forrige område. I tillegg fins et utvalg skog-, fukt- og "grasmarksarter". Fuktartene vokser langs det lille bekkesiget lengst sør, mot område (1); lite næringskrevende "beiteskogsarter" er bl. a. storarve, gjeldkarve, karve, rødknapp og flekk-grisøre.

(3) Spredte flekker med bratt, beitet blandingskog på nedsiden av fylkesvegen. Dette er steinete blandingskog med hengebjørk, gråor eller gran som dominerende treslag. Feltsjiktet er sterkt beitepåvirket, og bortsett fra stavklokke (få rosetter i ei lita steinrøys i nordre del) fant jeg ikke noen lokalt uvanlige arter i disse områdene.

(4) Strandbeite langs Nugguren. Strandsonen er artsrik. Artene her er nok ikke kulturbetinget, men strandbeitet opprettholder sannsynligvis en litt bredere bord med lysåpen vegetasjon enn hva naturlige vannstandssvingninger i Nugguren gjør.

Kantsonen er dominert av pors, trollhegg, ørevier, gråor og noe svartor. Utenfor er en smal sone steinete blåknapp-blåtoppeng med ganske mye kattehale, noe musestarr og engminneblom. Det er ganske langgrunt. På leirstranda vokser et lite "pulseplante-element", bl.a. store mengder nålesivaks, firling, sylblad, evjebrodd og vasspepper.

Tabell 4. A. Interessante knaus- og tørrbakkearter. B. Total artsliste for storfebeitet på Skåre. Taksa som er belagt ved Botanisk museum, Oslo, er merket med *.

A. Interessante knaus- og tørrbakkearter

Juniperus communis var. *suecica* (søyleeiner). De høyeste buskene er ca 5 m. Selv om søyleeiner bare er kjent fra kulturmark, er det noe uklart om vekstformen er kultur-, økologisk- eller genetisk betinget. Søyleeiner har en klar geografisk begrensning i Hedmark. Den mangler omtrent helt på Hedemarken, og er kun kjent fra Solør-området i Østerdalen. Nordligste kjente forekomst er her på Skåre. Ellers i Hedmark fins spredte søyleeiner-

beitebakker i sørøstre del av Kongsvinger kommune, og i Eidskog kommune.

Myosotis stricta * (dvergminneblom)¹

Scleranthus annuus ssp. *polycarpus* * (ettårsknavel)¹

Veronica arvensis * (bakkeveronika)¹

Veronica verna * (vårveronika)¹

¹ Om disse fire siste artene kan det sies omtrent det samme: De er alle ettårige arter som stort sett vokser på tørre, kulturbetingede lokaliteter uten sluttet vegetasjon. De er alle sørlige og sjeldne i Østerdalen, med Skåre som en "god" nordlig lokalitet.

B. Total artsliste: 192 taksa.

Achillea millefolium (Ryllik)

Achillea ptarmica (Nyseryllik)

Agrostis canina (Hundekvein)

Agrostis capillaris (Engkvein)

Alisma plantago-aquatica * (Vassgro)

Alnus glutinosa (Svartor)

Alnus incana subsp. *incana* (Vanlig gråor)

Alopecurus aequalis * (Vassreverumpe)

Alopecurus geniculatus (Knereverumpe)

Alopecurus pratensis (Engreverumpe)

Anemone nemorosa (Kvitveis)

Angelica sylvestris (Sløke)

Anthoxanthum odoratum subsp. *odoratum* (Vanlig gulaks)

Anthriscus sylvestris (Hundekjeks)

Athyrium filix-femina (Skogburkne)

Betula pendula var. *pendula* (Hengebjørk)

Betula pubescens subsp. *pubescens* (Dunbjørk)

Calamagrostis stricta (Småørkvein)

Callitriche palustris * (Småvasshår)

Calluna vulgaris (Røsslyng)

Caltha palustris subsp. *palustris* (Vanlig soleihov)

Campanula cervicaria * (Stavklokke)

Campanula rotundifolia (Blåklokke)

Capsella bursa-pastoris (Gjetertaske)

Carex nigra subsp. *nigra* (Slåtestarr)

Carex ovalis (Harestarr)

Carex panicea (Kornstarr)

Carex pilulifera (Bråtestarr)

Carex serotina subsp. *pulchella* (Musestarr)

Carex vaginata (Slirestarr)

Carex vesicaria (Sennegras)

Carum carvi (Karve)

Cerastium arvense * (Storarve)

Cerastium fontanum subsp. *vulgare* (Vanlig arve)

Cirsium arvense (Åkertistel)

Cirsium palustre (Myrtistel)

Cirsium vulgare (Veitistel)

Convallaria majalis (Liljekonvall)

Crassula aquatica * (Firling)

Cystopteris fragilis var. *fragilis* (Vanlig skjørlok)

Dactylis glomerata (Hundegras)

Deschampsia cespitosa subsp. *cespitosa* (Sølvbunke)

Deschampsia cespitosa subsp. *glauca* (Elvebunke)

Deschampsia flexuosa (Smyle)

Drosera anglica (Smalsoldugg)

Dryopteris carthusiana * (Broddtelg)

Dryopteris filix-mas (Ormetelg)

Eleocharis acicularis * (Nålsivaks)

Eleocharis uniglumis * (Fjæresivaks)

Elymus repens (Kveke)

Epilobium angustifolium (Geiterams)

Epilobium collinum (Bergmjølke)

Epilobium palustre (Myrmjølke)

Epilobium watsonii (Amerikamjølke)

Equisetum arvense subsp. *arvense* (Åkersnelle)

Equisetum fluviatile * (Elvesnelle)

Equisetum pratense (Engsnelle)

Equisetum sylvaticum (Skogsnelle)

Erigeron acer subsp. *acer* (Bakkestjerne)

Festuca ovina subsp. *ovina* (Sauesvingel)

Festuca rubra subsp. *rubra* (Rødsvingel)

Filaginella uliginosa * (Åkergråurt)

Filipendula ulmaria (Mjødurt)

Fragaria vesca (Markjordbær)

Frangula alnus (Trollhegg)

Galium album (Stormaure)

Galium palustre subsp. *palustre* (Liten myrmaure)

Galium uliginosum (Sumpmaure)

Geranium sylvaticum (Skogstorkenebb)

Glyceria fluitans (Mannasøtgras)

Gymnocarpium dryopteris (Fugleteig)

Hieracium glomeratum *

Hieracium lactusella *

Hieracium pilosella (Hårsveve)

Hieracium Seksjon Foliosa (Skjermesveve)

Hieracium Seksjon Vulgata (Beitesveve)

Hypericum maculatum (Firkantperikum)

Hypochoeris maculata * (Flekkgrisor)

Juncus alpinoarticulatus * (Skogsiv)

Juncus bufonius subsp. *bufonius* * (Paddesiv)

Juncus conglomeratus (Knappsiv)

Juncus filiformis (Trådsiv)

Juncus supinus ssp. *supinus* * (Krypsiv)

Juniperus communis subsp. *communis* (Vanlig einer)

Juniperus communis var. *suecica*

Knautia arvensis (Rødknapp)

Lathyrus linifolius (Knollerteknapp)

Leontodon autumnalis subsp. *autumnalis* ("vanlig følblom")

Leucanthemum vulgare (Prestekrave)

Limosella aquatica * (Evjebrodd)

Linaria vulgaris (Torskemunn)

Linnaea borealis (Linnea)

Lonicera xylosteum * (Leddved)

Lotus comiculatus * (Tirilunge)

Luzula multiflora subsp. *multiflora* (Engfrytle)

Lychnis viscaria (Tjæreblom)

Lysimachia thysiflora (Gulldusk)

Lythrum salicaria * (Kattehale)

Maianthemum bifolium (Maiblom)

Matteuccia struthiopteris (Strutseving)

Melampyrum pratense (Stormarimjelle)

Melica nutans (Hengeaks)

Mentha arvensis (Åkernynte)

Menyanthes trifoliata (Bukkeblad)

Molinia caerulea (Blåtopp)

Myosotis arvensis (Åkerforglemmegei)

Myosotis scorpioides * (Engminneblom)

Myosotis stricta * (Dvergforglemmegei)

Myrica gale (Pors)

Nardus stricta (Finnskjegg)

Omalothea sylvatica (Skoggråurt)

Orthilia secunda (Nikkevintergrønn)

Oxalis acetosella (Gaukesyre)

Pedicularis palustris subsp. *palustris*

Persicaria hydropiper * (Vasspepper)

Persicaria lapathifolia subsp. *lapathifolia* * (Rødt hønsegras)

Phegopteris connectilis (Hengeving)

Phleum pratense subsp. *pratense* (Timotei)

Picea abies (Gran)

Pimpinella saxifraga (Gjeldkarve)

Pinus sylvestris (Furu)

Plantago major subsp. *major* (Vanlig groblad)

Poa annua (Tunrapp)

Poa pratensis subsp. *angustifolia* (Trådripp)

Poa pratensis subsp. *pratensis* (Engrapp)

Poa pratensis subsp. *subcaerulea* (Småripp)

Polygonum aviculare var. *aviculare* (Vanlig tungras)

Polypodium vulgare (Sisselrot)

Populus tremula (Osp)

Potentilla argentea subsp. *argentea* * (Vanlig sølvmyre)

Potentilla erecta (Tepperot)
 Potentilla norvegica (Norsk mure)
 Potentilla palustris (Myrhatt)
 Prunella vulgaris (Blåkoll)
 Prunus padus subsp. padus (Vanlig hegg)
 Pteridium aquilinum (Einstape)
 Ranunculus acris subsp. acris (Vanlig engsoleie)
 Ranunculus repens (Krypsoleie)
 Ranunculus reptans (Evjesoleie)
 Ribes spicatum subsp. spicatum (Villrips)
 Ribes uva-crispa * (Stikkelsbær)
 Rorippa palustris (Brønnkarse)
 Rosa majalis (Kanelrose)
 Rubus idaeus (Bringebær)
 Rubus saxatilis (Teiebær)
 Rumex acetosa subsp. acetosa (Vanlig engsyre)
 Rumex acetosella subsp. acetosella (Småsyre)
 Rumex longifolius (Høymole)
 Sagina procumbens (Tunarve)
 Salix aurita * (Ørevier)
 Salix caprea subsp. caprea (Vanlig selje)
 Salix cinerea * (Gråselje)
 Salix myrsinifolia subsp. myrsinifolia (Svartvier)
 Salix pentandra (Istervier)
 Sambucus racemosa (Rødhyll)
 Scleranthus annuus subsp. polycarpus * (ettårsknavel)
 Sedum annuum * (Småbergknapp)
 Sedum telephium * (Smørbukkk)
 Silene dioica (Rød jonsokblom)
 Silene vulgaris (Engsmelle)
 Solidago virgaurea (Gullris)
 Sorbus aucuparia subsp. aucuparia (Vanlig rogn)
 Spargularia rubra (Tunbendel)
 Stellaria graminea (Grassjemeblom)
 Stellaria media (Vassarve)
 Subularia aquatica * (Sylblad)
 Succisa pratensis (Blåknapp)
 Tanacetum vulgare (Reinfann)
 Taraxacum Seksjon Ruderalia (Ugrasløvetann)
 Thalictrum alpinum (Fjellfrøstjerne)
 Trientalis europaea (Skogstjerne)
 Trifolium medium (Skogkløver)
 Trifolium pratense (Rødkløver)
 Trifolium repens (Kvitkløver)
 Urtica dioica subsp. dioica (Stornesle)
 Vaccinium myrtillus (Blåbær)
 Vaccinium vitis-idaea (Tyttebær)
 Valeriana sambucifolia (Vendelrot)
 Veronica arvensis * (Bakkeveronika)
 Veronica chamaedrys (Tveskjeggveronika)
 Veronica officinalis (Legeveronika)
 Veronica serpyllifolia subsp. serpyllifolia (Snauveronika)
 Veronica verna * (Vårveronika)
 Viburnum opulus * (Korsved)
 Vicia cracca (Fuglevikke)
 Vicia sepium (Gjerdevikke)
 Viola arvensis (Åkerstemorsblom)
 Viola canina subsp. canina (Engfiol)
 Viola palustris (Myrfiol)
 Viola riviniana (Skogfiol)
 Viola tricolor (Stemorsblom)
 Woodsia ilvensis (Lodnebregne)

Vurdering. Storfebeitet på Skåre er unik kulturmark i Hedmark. Det ligner på ekstensive, kuperte beitemarker slik de finnes i indre deler av Østfold. Dagens vegetasjon er etter alt å dømme et resultat av svært lang tids bruk. Opphører beitet slik at området gror igjen og konkurransesvake, kulturbetingede arter forsvinner, fins det ikke regionalt noen

gode "erstatningsområder". Slik sett har området stor lokal- til regional verdi. I dag er det en perfekt bruk av området: passe beitetrykk, og interesse hos eieren for å forsette driften for å ta vare på områdets egenart.

Stange kommune

Johan Kielland-Lund og Håkon Borch (1996) har nylig beskrevet floraen på en rekke kulturlandskapslokaliteter i Stange kommune. Mine undersøkelser kan sees på som et lite supplement til denne rapporten. Jeg har fått god hjelp av Kielland-Lund for å plukke ut lokaliteter - og delvis også til feltarbeid. Fire lokaliteter beskrives.

4. Nøttestad søndre, brann- og vanningsdam

Besøk. 03.09.1995; 1 time.

Kartfesting. PN 152 359; 170 m o.h; kartblad Tangen 1916 II.

Litteratur. -

Beskrivelse. Mellom tunet og fylkesvegen ligger en liten brann- og vanningsdam, ca 10 x 5 m stor. Eieren kunne opplyse: Dammen ble rensket opp for 8 år siden. Tidligere var det salamander og frosk i dammen - og den ble brukt som skøytebane om vinteren.

I sørenden er det en ca 30 år gammel pil (*Salix alba x fragilis*). I sumpvegetasjonen rundt dammen vokser to småplanter av samme pileart. Vannspeilet er dekt med liten andmat. Det er en stor klon hesterumpe på øst- og sørsiden. Et smalt belte med sumpvegetasjon er dominert av vassgro, mannosøtgras, kne-reverumpe og kildegro. I nordenden er noen åpne flekker med mye tiggersoleie.

Ca 100 sør for tunet ligger en vanningsdam, ca 30 m i diameter. Den er nesten helt gjengrodd med myrkongle. Spredt fins noe kjempepiggnopp og slyngsøtvier; og en og annen tiggersoleie.

Vurdering. Gamle gårdsdammer er generelt små biologiske oaser som er i ferd med å bli borte, så enhver gjenværende gårdsdam er verdifull. Floristisk sett er tiggersoleie og kildegro de mest interessante artene.

5. Ottestad nordre, gårdstun, heste- og storfebeite

Besøk. 03.09.1995; 13.06.1996; totalt 7 timer.
Kartfesting. PN 164-169 377-381; 200-220 m o.h.; kartblad Løten 1916 I.
Litteratur. Kielland-Lund & Borch (1996, s. 9).

Beskrivelse. Nordre Ottestad er gården rett vest for Ottestad kirke. Det er store beitemarker rundt gården, hestebeiter nærmest tunet, og et stort storfebeite nord- og vestover fra tunet, mot Petlund og Jemli. Området er botanisk interessant da det er ekstensiv beitemark på kambrosilur - en marktype som i dag så å si er borte fra Stange. Området er også uvanlig topografisk variert til flatlandet på Stange å være.

Det er i alt registrert ca 200 taksa (tab. 5b), et høyt antall. Artslista er en god blanding av tunplanter, sump-, skogkant-, edelløvsog- og tørrengarter. Brorparten av storfebeitet er floristisk sett et trivielt kulturbeite dominert av løvetann og gjødseltolerante gras. Alle de interessante artene forekommer på en rekke "avvikende" flekker (foruten i "borrehagen" og rundt tunet).

(1) Tunplanter. Tunet er "smårufsete" med plass for forvillede hageplanter (skogminneblom og pepperrot) og tunugras (svinemelde, borre-arter).

(2) Hestebeite. På vest- og sørsiden nærmest tunet er tre hestebeiter. I det ene, nærmest hovedbygningen, er det store mengder pepperrot. Beitet på sørsiden av gårdsvegen, er dominert av borrar ("Borrehagen"). Her vokser alle de tre borreartene som er kjent fra Hedemarken: stor-, små- og ullborre. På hestebeitet nordvest for hovedbygningen er det også mye borrar. Her finnes også på en liten knaus medområdets eneste forekomst av fjellrapp.

(3) Fuktmark - storfebeitet. Den største forsinkingen er ned mot Jemli (PN 166 378). Rundt en liten dam er et rikt utvalg fuktarter med tuestarr og tiggersoleie som de mest interessante. Litt lengre vest grenser beitemarka inn til et hestebeite på Jemli. Langs grensen renner en bekk og langs denne, og på sump-mark på hestebeitet, vokser vassveronika og tiggersoleie (PN 163 378).

(4) Edelløvsog - storfebeitet. I skråningen opp for den lille dammen er tett edelløvsog. Skogen er ung og uten uvanlige arter, men representativ med bl. a. storklokke, alperips og mye hasselkjerr.

(5) Skogkant - storfebeitet. Det er et rikt utvalg av busker og skogkantarter, særlig rundt grav-haugene mot nord, mot Petlund. Her fins rest-populasjoner av bl.a. maria nøkleblom, bakke-fiol, steinnype, berberis og stikkelsbær.

(6) Tørreng - storfebeitet. På de bratteste og tørreste delene av gravhaugene er fragment av tørreng - hardt presset av gjødseltolerante arter. Her er små populasjoner av bl.a. åkermåne, dvergmispel, lakrismjelt, rundbelg, bergskrinne-blom og sandfiol.

Tabell 5. A. Interessante arkeofyter. B. Total artsliste for tunet og beitemarkene rundt Ottestad nordre. Taksa som er belagt ved Botanisk museum, Oslo, er merket med *.

A. Interessante arkeofyter

Arctium lappa * , *A. minor* * og *A. tomentosum* * (stor-, små- og ullborre). Mest på hestebeitene på sør- og vestsiden av tunet.

Astragalus glycyphyllos * (lakrismjelt). Få individ på sørsiden av gravhaugen lengst mot nordøst på storfebeitet.

Carex cespitosa * (tuestarr). Noen tuer i sump på nedre vestre del av storfebeitet.

Cotoneaster scandinavicus * (dvergmispel). Få busker på gravhaug i nordvestre hjørne av storfebeitet.

Lithospermum officinale (legesteinfrø). Funnet langs et gjerde på storfebeitet rett nord for tunet (Kielland-Lund & Borch 1996); ikke gjenfunnet i 1996.

Rosa cf. canina * (steinnype). Noen busker langs tråkket fra tunet og nordvestover på storfebeitet.

Veronica anagallis-aquatica * (vassveronika). På tilgrensende hestebeite på Jemli gård. I bekkesig og sump. Arten beites åpenbart ikke av hestene, med står igjen sammen med borrar og tiggersoleie.

Viola rupestris ssp. *rupestris* * (sandfiol). Få individ på første gravhaug fra tunet, langs nordkanten av storfebeitet.

B. Total artsliste; 202 taksa.

Acer platanoides (Spisslønn)

Achillea millefolium (Ryllik)

Achillea ptarmica (Nyseryllik)

Acinos arvensis (Bakkemynte)

Actaea spicata (Trollbær)

Agrimonia eupatoria (Åkermåne)

Agrostis capillaris (Engkvein)

Alchemilla glabra (Glattmarkåpe)

Alchemilla glaucescens (Fløyelsmarkåpe)

Alisma plantago-aquatica (Vassgro)

Alnus incana subsp. *incana* (Vanlig gråor)
Alopecurus geniculatus (Knereverumpe)
Alopecurus pratensis (Engreverumpe)
Angelica sylvestris (Sløke)
Anthriscus sylvestris (Hundekjekks)
Anthyllis vulneraria (Rundbelg)
Arabis hirsuta var. *hirsuta* (Vanlig bergskrinneblom)
Arctium lappa * (Storborre)
Arctium minus * (Småborre)
Arctium tomentosum * (Ullborre)
Arenaria serpyllifolia (Sandarve)
Armoracia rusticana (Pepperrot)
Artemisia vulgaris (Burot)
Astragalus glycyphyllos * (Lakrismjelt)
Athyrium filix-femina (Skogburkne)
Atriplex patula (Svinemelde)
Avenula pratensis (Enghavre)
Avenula pubescens (Dunhavre)
Barbarea stricta (Stakekarse)
Barbarea vulgaris subsp. *vulgaris* (Vanlig vinterkarse)
Berberis vulgaris * (Berberis)
Betula pendula var. *pendula* (Hengebjørk)
Bidens cernua * (Nikkebrønslé)
Bidens tripartita (Flikbrønslé)
Calamagrostis canescens (Vassrørkvein)
Calamagrostis purpurea (Skogrørkvein)
Callitriche palustris (Småvasshår)
Callitriche palustris subsp. *palustris* (Vanlig soleihov)
Campanula latifolia * (Storklokke)
Campanula persicifolia (Fagerklokke)
Campanula rotundifolia (Blåklokke)
Capsella bursa-pastoris (Gjetertaste)
Cardamine pratensis subsp. *dentata* (Sumpkarse)
Carduus crispus (Krustistel)
Carex cespitosa * (Tuestarr)
Carex muricata (Piggstarr)
Carex nigra subsp. *nigra* (Slåtestarr)
Carex rostrata (Flaskestarr)
Carum carvi (Karve)
Centaurea jacea (Engknoppurt)
Centaurea scabiosa (Fagerknoppurt)
Cerastium fontanum subsp. *vulgare* (Vanlig arve)
Chamomilla suaveolens (Tunbaldlerbrå)
Chenopodium album (Meldestokk)
Chrysosplenium altemifolium (Maigull)
Cirsium arvense (Åkertistel)
Cirsium helenioides (Kvitbladistel)
Cirsium palustre (Myrtistel)
Cirsium vulgare (Veitistel)
Clinopodium vulgare (Kransmynte)
Convallaria majalis (Liljekonvall)
Corylus avellana (Hassel)
Cotoneaster scandinavicus * (Dvergmispel)
Cuscuta europaea (Neslesniketråd)
Dactylis glomerata (Hundegras)
Deschampsia cespitosa subsp. *cespitosa* (Sølvbunke)
Deschampsia flexuosa (Smyle)
Dryopteris carthusiana (Brodtdelg)
Dryopteris filix-mas (Ormetelg)
Elymus caninus var. *caninus* (Hundekveke)
Elymus repens (Kveke)
Epilobium angustifolium (Geiterams)
Epilobium palustre (Myrmjølke)
Epilobium watsonii (Amerikamjølke)
Equisetum arvense subsp. *arvense* (Åkersnelle)
Festuca ovina subsp. *ovina* (Sauesvingel)
Festuca rubra subsp. *rubra* (Rødsvingel)
Filipendula ulmaria (Mjødurt)
Fragaria vesca (Markjordbær)
Frangula alnus (Trollhegg)
Galeopsis tetrahit (Kvassdå)
Galium album (Stormaure)
Galium boreale (Kvitmaure)
Galium palustre subsp. *palustre* (Liten myrmaure)
Galium uliginosum (Sumpmaure)
Galium verum (Gulmaure)
Geranium sylvaticum (Skogstorkenebb)
Geum rivale (Enghumleblom)
Geum urbanum (Kratthumleblom)
Glechoma hederacea (Korskknapp)
Glyceria fluitans (Mannasøtgras)
Heracleum sibiricum (Sibirbjørnekjekks)
Hieracium lactusella *
Hieracium Seksjon Sylvatica (Skogsveve)
Hieracium Seksjon Vulgata (Beitesveve)
Hypericum maculatum (Firkantperikum)
Impatiens noli-tangere (Springfrø)
Knautia arvensis (Rødknapp)
Lapsana communis (Haremat)
Lathyrus linifolius (Knollerteknapp)
Lathyrus pratensis (Gulflatbelg)
Lemna minor (Andemat)
Leontodon autumnalis subsp. *autumnalis* ("vanlig følblom")
Linaria vulgaris (Torskemunn)
Lolium perenne (Raigras)
Lonicera xylosteum (Leddved)
Lotus comiculatus * (Tiriltunge)
Luzula pilosa (Hårfrytle)
Lychnis viscaria (Tjæreblom)
Lysimachia thyrsoflora (Gulldusk)
Melica nutans (Hengeaks)
Mentha arvensis (Åkermynthe)
Mycelis muralis (Skogsalat)
Myosotis sylvatica * (Skogforglemmegei)
Origanum vulgare * (Bergmynte)
Oxalis acetosella (Gaukesyre)
Paris quadrifolia (Firblad)
Persicaria lapathifolia subsp. *lapathifolia* (Rødt hønsegas)
Phalaris arundinacea (Strandrør)
Picea abies (Gran)
Pimpinella saxifraga (Gjeldkarve)
Pinus sylvestris (Furu)
Plantago major subsp. *major* (Vanlig groblad)
Plantago media (Dunkjempe)
Poa alpina var. *alpina* * (Fjellrapp)
Poa annua * (Tunrapp)
Poa nemoralis (Lundrapp)
Poa pratensis subsp. *angustifolia* (Trådrapp)
Poa pratensis subsp. *pratensis* (Engrapp)
Polygonum aviculare var. *aviculare* (Vanlig tungtras)
Populus tremula (Osp)
Potentilla anserina (Gåsemure)
Potentilla argentea subsp. *argentea* (Vanlig sølvzure)
Potentilla crantzii (Flekkzure)
Potentilla palustris (Myrhatt)
Primula veris * (Marianøkkelblom)
Prunella vulgaris (Blåkoll)
Prunus avium (Morell)
Prunus cerasus * (Surkirsebær)
Prunus padus subsp. *padus* (Vanlig hegg)
Pteridium aquilinum (Einstape)
Ranunculus acris subsp. *acris* (Vanlig engsoleie)
Ranunculus auricomus agg.
Ranunculus repens (Krypsoleie)
Ranunculus sceleratus * (Tiggersoleie)
Ribes alpinum * (Alperips)
Ribes nigrum * (Solbær)
Ribes spicatum subsp. *spicatum* (Villrips)
Ribes uva-crispa * (Stikkelsbær)
Rosa cf. canina * (Steinnype)
Rosa dumalis * (Kjøttnype)
Rosa majalis (Kanelrose)
Rosa villosa subsp. *mollis* (Bustnype)
Rubus idaeus (Bringebær)
Rubus saxatilis (Teiebær)
Rumex acetosa subsp. *acetosa* (Vanlig engsyre)
Rumex acetosella subsp. *acetosella* (Småsyre)
Rumex longifolius (Høymole)

Salix caprea subsp. *caprea* (Vanlig selje)
Salix cinerea (Gråselje)
Salix myrsinifolia subsp. *myrsinifolia* (Svartvier)
Salix pentandra (Istervier)
Sambucus racemosa (Rødhyll)
Scirpus sylvaticus (Skogsvivaks)
Sedum acre (Bitterbergknapp)
Sedum telephium (Smørbutikk)
Senecio viscosus (Klistersvineblom)
Silene dioica (Rød jonsokblom)
Silene latifolia (Kvit jonsokblom)
Solanum dulcamara (Slyngsøtvier)
Sonchus arvensis var. *arvensis* (Vanlig åkerdylle)
Sorbus aucuparia subsp. *aucuparia* (Vanlig rogn)
Stachys sylvatica (Skogsvinerot)
Stellaria graminea (Grassstjerneblom)
Tanacetum vulgare (Reinfann)
Taraxacum Seksjon *Ruderalia* (Ugrasløvetann)
Thlaspi caerulescens subsp. *caerulescens* (Vårpengeurt)
Trifolium hybridum (Alsikekløver)
Trifolium medium (Skogkløver)
Trifolium pratense (Rødkløver)
Trifolium repens (Kvitkløver)
Trollius europaeus (Ballblom)
Tussilago farfara (Hestehov)
Ulmus glabra (Alm)
Urtica dioica subsp. *dioica* (Stormesle)
Vaccinium myrtillus (Blåbær)
Vaccinium vitis-idaea (Tyttebær)
Valeriana sambucifolia (Vendelrot)
Verbascum nigrum (Mørkongslys)
Veronica anagallis-aquatica * (Vassveronika)
Veronica beccabunga * (Bekkeveronika)
Veronica chamaedrys (Tveskjeggveronika)
Veronica officinalis (Legeveronika)
Viburnum opulus (Korsved)
Vicia cracca (Fuglevikke)
Vicia sepium (Gjerdevikke)
Viola collina * (Bakkefiol)
Viola epipsila (Stor myrfiol)
Viola mirabilis * (Kratffiol)
Viola palustris (Myrfiol)
Viola riviniana (Skogfiol)
Viola rupestris subsp. *rupestris* * (Sandfiol)

Vurdering. Kielland-Lund & Borch (1996) vurderer området som svært verdifullt, men påpeker samtidig at vegetasjonen i dag bærer preg av meget sterk gjødseltilførsel. En reduksjon i denne, samt et ikke for sterkt forsommerbeite, er en betingelse for at områdets botaniske kvaliteter skal bevares.

Selv kan jeg tilføye at det i området er påfallende mange lokalt uvanlige arter som har svært små populasjoner, etter alt å dømme rest-populasjoner "hard presset" av dagens noe harde gjødsling.

Etter all sannsynlighet er svært mange av de interessante artene som forekommer på beitemarka betinget av lang tids hevd, tidligere sannsynligvis både slått og beite. Selv om det er ønskelig med noe mindre gjødsling, er det framfor alt viktig å opprettholde hele det småkuperte landskapet som beitemark. Koller som blir stående igjen som åkerholmer i kornåkre har vist seg svært vanskelig å skjytte, og gror stort sett ganske raskt til med kratt og

nitrofil vegetasjon. De blir da fort botanisk uinteressante.

Dette storfebeitet på nordre Ottestad er et intakt, helhetlig landskap som forhåpentligvis også i fremtiden kan utnyttes på en økonomisk forsvarlig måte samtidig som dets varierte kulturmarksflora ivaretas.

6. Sveen, strandbeite langs Mjøsa

Besøk. 04.09.1995 (AO) og 03.08.1996 (Johan Kielland-Lund og AO); totalt 3 timer.

Kartfesting. PN 132 379-384; 123-124 m o.h.; kartblad Hamar 1916 IV.

Litteratur. Kielland-Lund & Borch (1996, s. 13).

Beskrivelse. Dette er et eksempel på en idyllisk liten flekk langs Mjøsa med "strandstue" og en bord med artsrik og variert vegetasjon mellom åker og innsjø - tidligere beitemark i dag i svak gjengroing. Det undersøkte området fra Brenneribekken, rett nord for Stange brenneri, og til litt nord for Sveen er ikke i vesentlig grad skjemmet av utfyllinger eller snauhogst. Det er ialt registrert ca 100 taksa (tab. 6). I tillegg nevner Kielland-Lund & Borch (1996) marigras fra området.

(1) Langs to bekker. Ved utløpet av Brenneribekken er noe nitrofil vegetasjon, bl.a. kjempepiggnopp og vasshøymol. Oppover langs bekken er en frodig blanding av edelløvskog og gråor-heggeskog. Langs et lite sig lengst nord på stranda vokser en liten bestand vassveronika, noe tiggersoleie og mye storvokst tunrapp.

(2) Flomsonen. Innenfor det som en gang var sesongfuktige sumpenger er det delvis noe blåtopp-blåknappeng og delvis noe ferskvanns-påvirket sump; med noe duskstarr og tettstarr. Ellers er myrstjerneblom påfallende vanlig mange steder langs Mjøsa. Knoppsmåarve er fast inventar på steinete strand.

(3) Strandskog. Bakenfor blåtopp-blåknappenga er i søndre del noe småskog av vierarter og gråor. Feltsjiktet er urterikt med mye mjødurt og en god del gulfrøstjerne. Rundt en strandstue og langs et steingjerde vokser noen tørrbakkearter.

Tabell 6. Artsliste for strandbeite langs Mjøsa rett ned for Sveen. Taksa som er belagt ved Botanisk museum, Oslo, er merket med *. Totalt 105 taksa.

Achillea ptarmica (Nyseryllik)
 Agrostis canina (Hundekvein)
 Agrostis stolonifera (Krypkvein)
 Alchemilla subcrenata * (Engmarikåpe)
 Alnus incana subsp. incana (Vanlig gråor)
 Alopecurus geniculatus (Knereverumpe)
 Alopecurus pratensis (Engreverumpe)
 Angelica sylvestris (Sløke)
 Artemisia vulgaris (Burot)
 Betula pendula var. pendula (Hengebjørk)
 Calamagrostis canescens (Vassrørkvein)
 Calamagrostis purpurea (Skogrørkvein)
 Calamagrostis stricta (Smårørkvein)
 Caltha palustris subsp. palustris (Vanlig soleihov)
 Carduus crispus (Krusetistel)
 Carex cespitosa * (Tuestarr)
 Carex disticha (Duskstarr)
 Carex nigra subsp. juncella (Stolpestarr)
 Carex nigra subsp. nigra (Slåtestarr)
 Carex panicea (Kornstarr)
 Carex serotina subsp. pulchella * (Musedstarr)
 Carex spicata * (Tettstarr)
 Carex vesicaria (Sennegras)
 Carum carvi (Karve)
 Centaurea jacea (Engknoppurt)
 Chamomilla suaveolens (Tunbalderbrå)
 Chenopodium album (Meldestokk)
 Cirsium arvense (Åkertistel)
 Deschampsia cespitosa subsp. glauca * (Elvebunke)
 Elymus repens (Kveke)
 Epilobium watsonii (Amerikamjølke)
 Equisetum arvense subsp. arvense * (Åkersnelle)
 Equisetum fluviatile (Elvesnelle)
 Filipendula ulmaria (Mjødurt)
 Fraxinus excelsior (Ask)
 Galeopsis bifida (Vrangdå)
 Galium album (Stormaure)
 Galium palustre subsp. palustre (Liten myrmaure)
 Geum rivale (Enghumleblom)
 Impatiens noli-tangere (Springfrø)
 Iris pseudacorus (Sverdlilje)
 Juncus alpinoarticulatus * (Skogsiv)
 Lamium hybridum * (Flikvetann)
 Leontodon autumnalis subsp. autumnalis ("vanlig følblom")
 Linaria vulgaris (Torskemunn)
 Lotus comiculatus (Tiriltunge)
 Lysimachia thyrsoflora (Gulldusk)
 Lysimachia vulgaris * (Fredløs)
 Matricaria perforata (Ugrasbalderbrå)
 Mentha arvensis (Åkemynte)
 Molinia caerulea (Blåtopp)
 Myosotis scorpioides * (Engminneblom)
 Persicaria amphibia (Vass-slirekne)
 Persicaria hydropiper (Vasspepper)
 Persicaria lapathifolia subsp. lapathifolia (Rødt hønsegras)
 Phalaris arundinacea (Strandrør)
 Plantago major subsp. major (Vanlig groblad)
 Poa annua * (tunrapp)
 Poa palustris (Myrrapp)
 Poa pratensis subsp. subcaerulea (Smårapp)
 Polygonum aviculare var. aviculare (Vanlig tungras)
 Potentilla anserina (Gåsemure)
 Potentilla erecta (Tepperot)
 Potentilla palustris (Myrhatt)
 Prunus padus subsp. padus (Vanlig hegg)
 Ranunculus acris subsp. acris (Vanlig engsoleie)
 Ranunculus auricomus agg.
 Ranunculus repens (Krypsoleie)
 Ranunculus reptans (Evjeseleie)

Ribes rubrum (Dyrka rips)
 Rorippa palustris (Brønnkarse)
 Rosa dumalis (Kjøtttype)
 Rosa majalis (Kanelrose)
 Rubus idaeus (Bringebeier)
 Rubus saxatilis (Teiebeier)
 Rumex acetosa subsp. acetosa (Vanlig engsyre)
 Rumex aquaticus * (Vasshøymol)
 Rumex longifolius (Høymole)
 Sagina nodosa (Knopparve)
 Sagina procumbens (Tunarve)
 Salix caprea subsp. caprea (Vanlig selje)
 Salix cinerea (Gråselje)
 Salix myrsinifolia subsp. myrsinifolia (Svartvier)
 Salix pentandra (Istervier)
 Sambucus racemosa (Rødhyll)
 Scutellaria galericulata (Skjoldbærer)
 Sedum acre (Bitterbergknapp)
 Solanum dulcamara (Slyngsøtvier)
 Sonchus arvensis var. arvensis (Vanlig åkerdylle)
 Sorbus aucuparia subsp. aucuparia (Vanlig rogn)
 Sparganium erectum * (Kjempepiggnopp)
 Stachys palustris (Åkersvinerot)
 Stellaria graminea (Grasstjerneblom)
 Stellaria media (Vassarve)
 Stellaria palustris * (Myrstjerneblom)
 Succisa pratensis (Blåknapp)
 Taraxacum Seksjon Ruderalia (Ugrasløvetann)
 Thalictrum flavum * (Gulfrøstjerne)
 Thlaspi arvense (Pengeurt)
 Trifolium repens (Kvitkløver)
 Tussilago farfara (Hestehov)
 Urtica dioica subsp. dioica (Stomesle)
 Veronica anagallis-aquatica * (Vassveronika)
 Veronica scutellata (Veikveronika)
 Viburnum opulus (Korsved)

Vurdering. Dette lille strandområdet har en overraskende rik flora, med mange noe uvanlige arter. Selv om området er gammel kulturmark og noen av de interessante artene sannsynligvis er kulturbetinget er det vel først og fremst tekniske inngrep som vil være en trussel mot området. Noe skjøtsel i form av rydding av kratt for å hindre for sterk gjengroing er likevel ønskelig. Kielland-Lund & Borch (1996) vurderer området som middels verneverdig.

Mjøsa er fra ca 1885 regulert i flere etapper (se nedenfor). Ifølge Johan Kielland-Lund har dette grovt sett påvirket flommarkvegetasjonen slik: De ytre sumpengene hvor det tidligere fantes arter som fjellsnelle, bleikfiol og ettårige "pusleplanter" er mer eller mindre borte. Fast-markengene, blåtopp-blåknappenger, litt lengre inn, er ofte noe eroderte, men er stort sett mer eller mindre intakte.

Om reguleringer av Mjøsa. Reguleringen av Mjøsa går over 100 år tilbake. Det ble i årene 1854-58 bygget en dam ved Sundfoss som hevet Mjøsas laveste vannstand med 2,3 m. Formålet var å gjøre Vorma farbar hele året mellom Sundfoss (=omtrent Eidsvoll stasjon)

og Minnesund (Sætren 1903). Senere reguleringer er for å sikre jevn vanntilførsel til kraftverkene nedover i Glåma.

I 1906 ble det gitt tiladelse til å regulere Mjøsa mellom 1,94 m og 3,84 m ("Mjøsa I"). I 1940 fulgte en midlertidig oppregulering med 0,66 m, som så i 1947 ble gjort permanent ("Mjøsa II"). Reguleringen som gjelder i dag ble vedtatt i 1964 og trådte i kraft fra 01.07.1966 (Mjøsa III"). Øvre reguleringsgrense er 5,25 m på Hamar vannmerke. Nedre reguleringsgrense er 1,64 m. Nullpunkt på vannmerket er 117,94 m. (Glommen og Laagens brukseierforening 1964).

Allerede reguleringen fra 1906 førte til klager over reduserte fuktbeiter ned mot sjøen (pers. medd. Tor Nordhagen).

7. Svartnes, artsrik og varmekjær kulturmarksflora

Besøk. 04.08.1996; 2 timer.

Kartfesting. PN 185-191 217-220; 123-140 m o.h.; kartblad Tangen 1916 II.

Litteratur. Kielland-Lund & Borch (1996, s. 14).

Beskrivelse. Svartnes er et småbruk som ligger sørvendt nedtil Mjøsa, ca 5 km rett vest for Tangen. Berggrunnen består av næringsrike, sterkt omdannende sedimentære og eruptive grunnfjellsbergarter - slike en stedvis finner langs den såkalte mylonittsonen som strekker seg nordvestover fra Kongsvinger til Tangen-området (Sigmond et al. 1984). Eksposisjonen og beliggenheten nede ved Mjøsa gir et gunstig lokalklima. Det har vært drevet et småskala jordbruk på Svartnes inntil for få år siden, så sammen med gunstig berggrunn og klima gir dette gode forutsetninger for en svært rik kulturmarksflora - fant i alt ca 170 taksa på et kort besøk (tab. 7). Det reelle artsantallet er sannsynligvis betraktelig høyere. Kielland-Lund & Borch (1996) nevner i tillegg vanlig blåfjær; og vårveronika og nakkebær vokser kanskje der (pers. medd. J. Kielland-Lund).

De mest artsrike vegetasjonstypene er tørrberg og tørrbakker sør for, og rett opp for tunet, og løvengpreget beiteskog, med overgang til almeskog, videre oppover i lia. Kantsonene nedenfor tunet, rundt avlange åkerlapper og ned mot Mjøsa, er ganske gjengrodd av høyvokste urter. De mest interessante artene som ble observert i 1996

var:

Arabis thaliana (Vårskrinneblom). Vanlig på tørrberg sør for tunet.

Briza media (hjertergras). Spredt på tørreng rett opp for tunet.

Carex disticha * (Duskstarr). Store kloner i åkerkanten rett ned for tunet.

Listera ovata (stortveblad). Få individ på tørreng på oversiden av gårdsvegen ca 100 m nord for tunet.

Trifolium aureum * (Gullkøver). Store mengder på tørrbakker sør for tunet.

Tabell 7. Artsliste for kulturmarka rundt Svartnes. Taksa som er belagt ved Botanisk museum, Oslo, er merket med *. Totalt 171 taksa (artslista er sannsynligvis ganske mangelfull).

Acer platanoides (Spisslønn)
Achillea millefolium (Ryllik)
Achillea ptarmica (Nyseryllik)
Aconitum septentrionale (Tyrhjelm)
Actaea spicata (Trollbær)
Agrostis canina (Hundekvein)
Agrostis capillaris (Engkvein)
Alchemilla glaucescens (Fløyelsmarkikåpe)
Alchemilla monticola (Beitemarikåpe)
Alopecurus pratensis (Engreverumpe)
Anemone nemorosa (Kvitveis)
Angelica sylvestris (Sløke)
Anthoxanthum odoratum subsp. *odoratum* (Vanlig gulaks)
Anthriscus sylvestris (Hundekjeks)
Anthyllis vulneraria coll. * (Rundbelg)
Arabis hirsuta var. *hirsuta* (Vanlig bergskrinneblom)
Arabis thaliana (Vårskrinneblom)
Arenaria serpyllifolia (Sandarve)
Asplenium trichomanes subsp. *trichomanes* * (Vanlig svartburkne)
Avenula pratensis (Enghavre)
Barbarea stricta (Stakekarse)
Barbarea vulgaris subsp. *vulgaris* (Vanlig vinterkarse)
Betula pendula var. *pendula* (Hengebjørk)
Bistorta vivipara (Harerug)
Briza media (Hjertergras)
Calamagrostis arundinacea (Snerprørkvein)
Calamagrostis canescens (Vassrørkvein)
Calamagrostis purpurea (Skogrørkvein)
Calluna vulgaris (Røsslyng)
Caltha palustris subsp. *palustris* (Vanlig soleihov)
Campanula latifolia (Storklokke)
Campanula persicifolia (Fagerklokke)
Campanula rotundifolia (Blåklokke)
Carduus crispus (Krusetistel)
Carex disticha * (Duskstarr)
Carex muricata (Piggstarr)
Carex nigra subsp. *juncella* (Stolpestarr)
Carex nigra subsp. *nigra* (Slåtestarr)
Carex pallescens (Blekstarr)
Carex panicea (Kornstarr)
Centaurea jacea (Engknoppurt)
Cerastium fontanum subsp. *vulgare* (Vanlig arve)
Chamomilla suaveolens (Tunbalderbrå)
Chelidonium majus (Svaleurt)
Chenopodium album (Meldestokk)
Cirsium arvense (Åkertistel)
Clinopodium vulgare (Kransmynte)
Convallaria majalis (Liljekonvall)
Corylus avellana (Hassel)
Crepis tectorum (Takhaukeskjegg)

Dactylis glomerata (Hundegras)
 Deschampsia cespitosa subsp. cespitosa (Sølvbunke)
 Deschampsia cespitosa subsp. glauca (Elvebunke)
 Deschampsia flexuosa (Smyle)
 Dianthus deltooides (Engnellik)
 Dryopteris filix-mas (Ormetelg)
 Elymus repens (Kveke)
 Empetrum nigrum subsp. hermaphroditu (Fjellkrekling)
 Epilobium collinum (Bergmjølke)
 Equisetum arvense subsp. arvense (Åkersnelle)
 Festuca ovina subsp. ovina (Sauesvingel)
 Festuca rubra subsp. rubra (Rødsvingel)
 Filipendula ulmaria (Mjødurt)
 Fragaria vesca (Markjordbær)
 Frangula alnus (Trollhegg)
 Fraxinus excelsior (Ask)
 Galeopsis bifida (Vrangdå)
 Galeopsis tetrahit (Kvassdå)
 Galium album (Stormaure)
 Galium boreale (Kvitmaure)
 Galium palustre subsp. palustre (Liten myrmaure)
 Galium verum (Gulmaure)
 Geranium robertianum (Stankstorkenebb)
 Geranium sylvaticum (Skogstorkenebb)
 Geum rivale (Enghumleblom)
 Geum urbanum (Kratthumleblom)
 Hepatica nobilis (Blåveis)
 Hieracium cymosum (Kvastesveve)
 Hieracium glomeratum *
 Hieracium lactusella
 Hieracium pilosella * (Hårsveve)
 Hieracium Seksjon Foliosa (Skjermesveve)
 Hieracium Seksjon Sylvatica (Skogsveve)
 Hieracium Seksjon Vulgata (Beitesveve)
 Hypericum maculatum (Firkantperikum)
 Hypericum perforatum * (Prikkperikum)
 Hypochaeris maculata (Flekkgrisor)
 Juniperus communis subsp. communis (Vanlig einer)
 Knautia arvensis (Rødknapp)
 Lapsana communis (Haremat)
 Lathyrus linifolius (Knollerteknapp)
 Lathyrus pratensis (Gulflatbelg)
 Leontodon autumnalis subsp. autumnalis ("vanlig følblom")
 Leucanthemum vulgare (Prestekrave)
 Linaria vulgaris (Torskemunn)
 Listera ovata (Stortveblad)
 Lonicera xylosteum (Leddved)
 Lychnis viscaria (Tjæreblom)
 Melica nutans (Hengeaks)
 Mentha arvensis (Åkemynte)
 Molinia caerulea (Blåtopp)
 Mycelis muralis (Skogsalat)
 Origanum vulgare (Bergmynte)
 Phalaris arundinacea (Strandrør)
 Phleum pratense subsp. pratense (Timotei)
 Picea abies (Gran)
 Pimpinella saxifraga (Gjeldkarve)
 Pinus sylvestris (Furu)
 Plantago lanceolata (Smalkjempe)
 Plantago major subsp. major (Vanlig groblad)
 Plantago media (Dunkjempe)
 Poa alpina var. alpina (Fjellrapp)
 Poa nemoralis (Lundrapp)
 Poa palustris (Myrrapp)
 Poa pratensis subsp. subcaerulea (Smårapp)
 Polypodium vulgare (Sisselrot)
 Populus tremula (Osp)
 Potentilla erecta (Tepperot)
 Primula veris (Marianøkleblom)
 Prunus padus subsp. padus (Vanlig hegg)
 Pteridium aquilinum (Einstape)
 Ranunculus acris subsp. acris (Vanlig engsoleie)
 Ranunculus auricomus agg.
 Ranunculus repens (Krypsoleie)

Ranunculus reptans (Evjesoleie)
 Rhinanthus minor subsp. minor (Småengkall)
 Ribes alpinum * (Alperips)
 Rosa cf. canina * (steinnype)
 Rosa dumalis (Kjøttnype)
 Rosa majalis (Kanelrose)
 Rosa villosa subsp. mollis (Bustnype)
 Rubus idaeus (Bringebær)
 Rubus saxatilis (Teiebær)
 Rumex acetosa subsp. acetosa (Vanlig engsyre)
 Rumex acetosella subsp. acetosella (Småsyre)
 Salix caprea subsp. caprea (Vanlig selje)
 Salix myrsinifolia subsp. myrsinifolia (Svartvier)
 Sambucus racemosa (Rødhyll)
 Scleranthus annuus subsp. polycarpus
 Sedum acre (Bitterbergknapp)
 Sedum album (Kvitbergknapp)
 Sedum annuum (Småbergknapp)
 Sedum telephium (Smørbutikk)
 Silene dioica (Rød jonsokblom)
 Silene latifolia (Kvit jonsokblom)
 Silene vulgaris (Engsmelle)
 Sorbus aucuparia subsp. aucuparia (Vanlig rogn)
 Sorbus intermedia * (Svensk asal)
 Stachys sylvatica (Skogsvinerot)
 Stellaria graminea (Grassstjerneblom)
 Taraxacum Seksjon Ruderalia (Ugrasløvetann)
 Thalictrum flavum (Gulfrøstjerne)
 Thlaspi caerulescens subsp. caerulescens (Vårpengeurt)
 Trifolium aureum * (Gullkløver)
 Trifolium medium (Skogkløver)
 Trifolium pratense (Rødkløver)
 Trifolium repens (Kvitkløver)
 Trollius europaeus (Ballblom)
 Vaccinium myrtillus (Blåbær)
 Vaccinium vitis-idaea (Tyttebær)
 Valeriana sambucifolia (Vendelrot)
 Veronica arvensis (Bakkeveronika)
 Veronica chamaedrys (Tveskjeggveronika)
 Veronica officinalis (Legeveronika)
 Vicia cracca (Fuglevikke)
 Vicia sylvatica (Skogvikke)
 Viola canina subsp. canina (Engfiol)
 Viola riviniana (Skogfiol)
 Viola tricolor (Stemorsblom)
 Woodsia ilvensis (Lodnebregne)

Vurdering. Kielland-Lund & Borch (1996) vurderer området som svært verneverdig. Det er lett å si seg enig i denne vurderingen. Det småkupert, sørvendte landskapet nedtil Mjøsa er svært idyllisk, og når det i tillegg har en svært rik flora er området en fin sommerdag nærmest paradisisk. Selv om floraen er mye lik den en finner på kambrosilurområdene rundt Mjøsa, gir de harde, men næringsrike grunnfjellsbergartene et mere småkupert landskap, noe som gir bedre rom for bl.a. bergflate- og skrentarter. I dag er det ingen drift, så på sikt står kulturmarka i fare for å gro igjen. Dette ville være svært synd akkurat på Svartnes.

8. Livollen, Trysil kommune

Besøk. 17.07.1996 (AO & Tore Berg); totalt

ca 6 timer.

Kartfesting. UH 422-425 988-992; 640-680 m o.h.; kartblad Jordet 2017 I.

Litteratur. Løseth (1994, s. 48). Hanssen (1996).

Beskrivelse. Livollen ligger i ei sørvendt granskogli opp mot Kvalptjernhøgda, ca 5 km NNØ for Vestby. Berggrunnen er ganske næringsfattig sandstein - vardalsandstein og ringsakerkvartsitt (Nystuen 1975). Det er noe løsmasser. Livollen er Vestbyseter fra ca 1750. Det var opprinnelig 7 setre; kun ei er i drift idag.

Vollen er småkupert, nedre del er ganske bratt sørvendt. Det meste av arealet er kulturreng og kulturbeite som er botanisk uinteressant. Spredt fins fragment av gammel natureng. De artsrikeste områdene er rundt seterhusene på den nordøstligste vangen, på den vestligste vangen og på den sørøstligste vangen. Ellers fins små fragment av natureng på tørre punkter på de midtre delene av vollen. Øverst og nederst på vollen er det noe fuktvegetasjon. Lengst mot nordøst, rett bak den nordøstre vangen, er det ganske mye hvitsoleie.

Vi fant i alt ca 85 taksa (tab. 8c) De fleste av disse er trivielle skog- og kulturmarksarter. Tab. 8a viser arter som er noe mindre vanlig på kulturmark i skogregionene i Hedmark. Det vokser et stort element av hårsvever på Livollen, i alt 6 småarter (tab. 8b). Alle fins i små restpopulasjoner på fragmentene av natureng. To av småartene, *H. peteranum* og *H. blyttianum*, er nasjonalt sjeldne; de er kun kjent fra Trysil kommune i Hedmark (Omang 1935, Lid & Lid 1994).

Tabell 8. A. Noen regionalt sett mindre vanlige kulturmarksarter. B. Småarter av hårsveve (subgenus *Piloselloidea*). C. Total artsliste for Livollen. Taksa som er belagt ved Botanisk museum, Oslo, er merket med *.

A. Noen regionalt sett mindre vanlige kulturmarksarter

Alchemilla alpina (fjellmarikåpe)

Campanula glomerata (toppklokke). Svakt forvillet på nordøstre vang.

Cardamine amara (bekkekarse)

Carex ovalis (harestarr)

Carum carvi (karve)

Lilium bulbiferum (brannilje). Svakt forvillet på nordøstre vang.

Leucanthemum vulgare (prestekrage)

Nardus stricta (finnskjegg)

Phleum alpinum (fjelltimotei)

Rosa majalis (kanelrose)

Saxifraga stellaris (stjernesildre)

B. Småarter av hårsveve

Hieracium blyttianum *. På nordvestligste vang. Vanlig på tørr sandbakke over ca 10 x 10 m. Noen spredte individ på midtre del av vollen. Arten er nasjonalt sjelden. Den er kun kjent fra Trysil kommune i Hedmark, med 5 gamle innsamlinger. Omang (1935, s. 57) skriver: "Grønseter, 677 m, Nordbyseter, 709 m, Rektenskjæret, 772 (Olinus Nyhuus), Hovi, 666 m, Pikkeråseter, ca 650 m". Vi gjenfant arten på Rektenskjæret, 1 km nordøst for Livollen; Livollen er tydeligvis en ny lokalitet.

H. peteranum (syn. *H. cernuum*) *. To små restforekomster, tilsammen spredt på ca 20 m². Arten er nasjonalt sjelden. Den er kun kjent fra Trysil kommune i Hedmark, med 2 gamle innsamlinger; Omang (1935, s. 22) skriver: "gehöfte Flatseter; Åsvollen 629 m". Så også for denne småarten er Livollen sannsynligvis en ny lokalitet.

H. pilosella * (hårsveve). Et par m² på sørøstligste vang.

H. glomeratum *. Spredt, først og fremst på nordøstre og sørøstre vang.

H. lactusella * (aurikkelsveve). Spredt på vollen.

H. suecicum (kan være vanskelig å skille fra aurikkelsveve). Spredt på midtre del av vollen.

C. Total artsliste for vollen; 87 taksa.

Achillea millefolium (Ryllik)

Agrostis capillaris (Engkvein)

Alchemilla alpina (Fjellmarikåpe)

Alchemilla gracilis * (Glansmarikåpe)

Alchemilla monticola (Beitemarikåpe)

Alchemilla subcrenata (Engmarikåpe)

Anthoxanthum odoratum subsp. *odoratum* (Vanlig gulaks)

Anthriscus sylvestris (Hundekjeks)

Athyrium filix-femina (Skogburkne)

Betula pubescens subsp. *pubescens* (Dunbjørk)

Campanula glomerata (Toppklokke)

Campanula rotundifolia (Blåklokke)

Cardamine amara (Bekkekarse)

Carex brunnescens var. *brunnescens* * (Seterstarr)

Carex nigra subsp. *juncella* (Stolpestarr)

Carex nigra subsp. *nigra* (Slåtestarr)

Carex ovalis (Harestarr)

Carex pallescens (Blekstarr)

Carum carvi (Karve)

Cerastium fontanum subsp. *fontanum* (Skoggarve)

Chamomilla suaveolens (Tunbalderbrå)

Dactylis glomerata (Hundegras)

Deschampsia cespitosa subsp. *cespitosa* (Sølvbunke)

Deschampsia flexuosa (Smyle)

Elymus repens (Kveke)

Epilobium angustifolium (Geiterams)

Equisetum sylvaticum (Skogsnelle)

Festuca pratensis (Engsvingel)

Festuca rubra subsp. *rubra* * (Rødsvingel)

Geranium sylvaticum (Skogstorkenebb)

Geum rivale (Enghumleblom)

Hieracium blyttianum *

Hieracium glomeratum *

Hieracium lactusella *

Hieracium peteranum * (Gaffelsveve)

Hieracium pilosella * (Hårsveve)

Hieracium Seksjon Vulgata * (Beitesveve)

Hieracium suecicum *

Leucanthemum vulgare (Prestekrave)

Lilium bulbiferum (Brannilje)

Luzula multiflora subsp. *frigida* (Seterfrytle)

Maianthemum bifolium (Maiblom)
elamprum pratense (Stormarimjelle)
Milium effusum (Myskegras)
Myosotis arvensis (Åkerförglemmegei)
Nardus stricta (Finnskjegg)
Omalotheca norvegica * (Setergråurt)
Phegopteris connectilis (Hengeving)
Phleum alpinum (Fjelltimotei)
Phleum pratense subsp. *pratense* (Timotei)
Picea abies (Gran)
Pinus sylvestris (Furu)
Plantago major subsp. *major* (Vanlig groblad)
Poa annua (Tunrapp)
Poa pratensis subsp. *alpigena* (Seterrapp)
Poa pratensis subsp. *angustifolia* (Trådrapp)
Poa pratensis subsp. *subcaerulea* (Smårapp)
Polygonum aviculare var. *aviculare* (Vanlig tungras)
Potentilla erecta (Tepperot)
Ranunculus acris subsp. *acris* (Vanlig engsoleie)
Ranunculus platanifolius * (Kvitsoleie)
Ranunculus repens (Krypsoleie)
Rhinanthus minor subsp. *minor* * (Småengkall)
Rosa majalis (Kanelrose)
Rubus idaeus (Bringebær)
Rumex acetosa subsp. *acetosa* (Vanlig engsyre)
Rumex acetosella subsp. *acetosella* (Småsyre)
Rumex longifolius (Høymole)
Salix lapponum (Lappvier)
Saxifraga stellaris (Stjernesildre)
Silene dioica (Rød jonsokblom)
Silene vulgaris * (Engsmelle)
Solidago virgaurea (Gullris)
Sorbus aucuparia subsp. *aucuparia* (Vanlig rogn)
Stellaria graminea (Grasstjerneblom)
Stellaria media (Vassarve)
Stellaria nemorum (Skogstjerneblom)
Taraxacum Seksjon *Ruderalia* (Ugrasløvetann)
Thlaspi caerulescens subsp. *caerulescens* (Vårpengeurt)
Trientalis europaea (Skogstjerne)
Urtica dioica subsp. *dioica* (Stormesle)
Vaccinium myrtillus (Blåbær)
Vaccinium vitis-idaea (Tyttebær)
Veronica chamaedrys (Tveskjeggveronika)
Veronica officinalis (Legeveronika)
Viola palustris (Myrflol)
Viola tricolor (Stemorsblom)

Vurdering. Hanssen (1996) har undersøkt 20 voller rundt Trysilfjellet. Han vurderer Livollen som den som har mest variert beite- og slåtte-mark. Dette er også den eneste vollen hvor det fortsatt er drift, om enn kun på ei av setrene.

Botanisk sett er det uten sammenligning det store elementet av hårsvever som er mest interessant, bortimot av nasjonal interesse. Hårsvevene er kulturbetingede, og det som fins i dag er ganske sikkert små restpopulasjoner. For at forekomstene skal bevares er det ønskelig med fortsatt setring, samt at flekker med artsrik tørrbakkevegetasjon untas fra gjødsling, og helst slås på ettersommeren.

Litteratur

- Glommens og Laagens brukseierforening. 1964. Ekspropriasjonsskjønn i anledning av Mjøsregulering III. I. Del avhjemlet 20. april 1964. Rettsbok for Toten herredsrett.
- Hanssen, E.W. 1996. Kartlegging av kulturlandskap og vegetasjon rundt Trysilfjellet. Oppdragsrapport for Trysilfjellet utmarkslag BA. Hanssens Blomsterbøker, Lyngdal i Numedal.
- Kielland-Lund, J. & Borch, H. 1996. Gammel kulturmarksvegetasjon i Stange. Biologisk mangfold rapport 2. Stange kommune. Plan- og utviklingsavdelingen.
- Lid, J. & Lid, D.T. 1994. Norsk flora, 6. utgåve ved Reidar Elven. Det Norske Samlaget, Oslo.
- Lillevold, E. 1977. Vinger bygdebok III. Kongsvinger.
- Lyngroth, S. 1990. Varaldskogen en skoghistorisk studie fra 1600 -1990. Hovedoppgave ved Norges landbrukshøgskole, Institutt for naturforvaltning.
- Løseth, M.I.A. 1994. Registrering av utvalgte kulturlandskap i Hedmark. Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvern avdelingen. Rapport nr. 2/94.
- Nystuen, J.P. 1975. JORDET, berggrunnsgeologisk kart 2017 I - M. 1: 50000. Norges geologiske undersøkelse.
- Omang S. O. F. 1935. Die Hieracien Norwegens. I. Monographische Bearbeitung der Untergattung Piloselloidea. Det Norske Videnskaps-Akademi, Oslo.
- Skålvoll, H. 1985. AUSTMARKA. Foreløpig berggrunnskart 2115 III, -1: 50000. Norges Geologiske undersøkelse.
- Sverdrup, T. 1986. BRANDVAL 2015 I. Foreløpig berggrunnskart, 1: 50000. Norges geologiske undersøkelse.
- Sigmond, E.M.O., Gustavson, M. & Roberts, D. 1984. Berggrunnskart over Norge. M. 1:1 million. Norges geologiske undersøkelse.
- Sætren, G. 1903. Kanaldirektørens skrivelse til departementet for de offentlige arbeider af 25de mai 1903 angaaende udnyttelse af Mjøsens reguleringsevne til fordel for brugsdriften og en fuldkomnere farbar-gjørelse af Vormen. Vassdragsdirektørens arkiv, Oslo.
- Østebrøt, A. 1994. Verdifulle kulturlandskap i Norge. Del 4. Sluttrapport fra det sentrale utvalget. Direktoratet for Naturforvaltning. TN-nr 616.